

МИКИ

збоге и незбоге у Мишопотамији

3

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(10)

Роман од И. АСИМОВА

Теренс, Валона и Рик опрезно су се пробјали кроз гомилу, Валона, коју као да је присуство њених земљака ослободило парализујућег страха, објашњавала је Теренсу шапатам:

— Морала сам да дођем, начелнице. Топико сам се бринула због Рика. Мислила сам да га нећете вратити у село, па...

— Како си само доспела у Горњи Град? — запита је Теренс преко рамена док се провлачио кроз масу, гурајући лево и десно Флоријане, којима није ни на памет падало да му се одупру.

— Ишла сам за вама и видела кад сте ушли у лифт. Кад се лифт вратио, ја сам пришла оном човеку и казала му да сам из вашег друштва и он ме је повезао.

— Само то?

— Ох! Мало сам га и продрумвала... Кад сам стигла горе, видела сам како вам патролције показују неку зграду. Причекала сам да се они удаље, па сам и ја ушла у њу. Само, нисам се усуђивала баш да уђем унутра. Стајала сам у једној сенци код врата и нисам знала шта да чиним све док вас нисам видела како се појављујете да степену и како вас онај патролција зауставља...

— Хеј, ви, тамо!

Оштар, нестрљив глас болничарке надгледала је жагор гомиле, која се, застрашена, као по команди утишала.

— Ви... ви, тамо, што покушавате да одете. Добите овамо. Не можете отићи без прегледа. Не дозвољавамо ми да тек тако, само да не бисте радили, дођете у болницу и да вам то служи као оправдање за изостанак с посла. Вратите се, ви забуншани!

Али, њих троје се већ налазило ван болничке зграде, у полусенци Доњег Града.

Теренс није осетио олакшање које је примећивао на Риковом и Валонином лицу. У Доњем Граду били су, додуше, сигурнији но у Горњем, али ипак и даље у страшној опасности. Отпили су у својим поступцима сувише далеко и за њих није више није могло бити мира. Из мисли га трже Риков узвик:

— Гледајте!

Теренс је осетио како му се срж леди у костима. Јер, оно што је угледао био је најстрашнији приказ који су становници Доњег Града могли да замисле. Кроз један од отвора на преградној плочи спуштала се цинковска метална птица која је својом масом потпуно закрилила оно мало сунца што је продирало у Доњи Град и још више појачала стајну полусенку која је царовала у њему. Била су то патролциска кола-авион.

Домораци су застрашено стали да вичу и да беже. Вероватно нису имали неки нарочити разлог за страх, али су се ипак разбежали. Једино један човек, који се баш налазио колима на путу, није побегао већ се само склонило мало у страну. Гледао је око себе, миран као стена. Био је средњег раста, али готово наказно широк у раменима. Један рукав на његовој кошуљи био је поцепан читавом дужином, откривајући јаку, мишићаву руку.

Теренс је, неодлучан, такође остао на месту с Риком и Валоним, који се нису усуђивали да ишта учине без њега. Његова узнемиреност порасла је до праве грознице. Ако потрче, где да се склоне? Можда патролције гоне неког другог? Али та је могућност, с обзиром на све што су учинили, била више него ништавна. У то се и плећати човек покренуо са свог места. Журним, полутрчећим кораком пошао је према Теренсу и његовим пратиоцима и стигаши до њих успорио је за тренутак свој ход.

— Коровљева пекара, прва улица десно, поред перонице! — рекао им је у једном даху и окренуо наатраг.

— Брзо! — рече Теренс.

Трчећи и вукући за собом Рика, чуо је оштре, отесане наредбе вође патроле. Погледао је преко рамена: пола тучета патролција искакало је у том тренутку из кола и у облику лепезе потрчало је на разне стране. Знао је да им задатак неће бити тежак, јер је он у својој униформи градоначелника био исто толико уочљив као и који од стубова-подупирача Горњег Града.

Двојица патролција трчала су право према њима. Теренс није знао да ли су га већ

спазили или не, али то више није ни било важно. Ако још нису, видеће га ускоро. Али, плећати човек се у том часу сударио с патролцијама. Теренс је чуо како је он застењао, чуо је њихове псовке. Не окрећући се, повукао је Валону и Рика иза првог угла.

Једва видљиви натпис над вратима пекаре не би у оној журби вероватно ни приметили, али пријатан мирис свеже печеног хлеба био је одличан путоказ. Без предомисљања улетели су у пекару. На то су се отворила врата која су водила у другу одају и указао се омален старчић,

живих, паметних очију. Иза његових леђа, кроз облак брашна, видео се сјај великих пећи.

Пре но што је старца уопште успео да их запита шта желе, Теренс поче:

— Један снажни човек... — рече он, ширећи руке као илустрацију својих речи. У пекару су са улице допирали све јачи повиси:

— Патролције! Патролције! Бежите!

Не чекајући да Теренс заврши, старца их позва пригушеним гласом:

— Овуда! Брзо!

Теренс устукну.

— Ту?

— Не, брините! То није права пећ. То је само камуфлажа. Брзо!

Најпре Рик, затим Валона и на крају Теренс провукли су се кроз уска врата пећи, која су се, уз лак шум, спустила за њима. Нашли су се у некаквом тесном ходнику који их је одвео у малу, слабо осветљену собицу.

Чекали су. Вентилација у соби била је рђава, а мирис свежег хлеба само је повећавао њихову глад. Валона се охрабрујуће смешила на Рика, помиловавши му с времена на време руку којом се држао за њу. Рик је гледао право испред себе празним погледом.

— Начелнице... — поче Валона.

— Не сад, Лона, молим те, — одговори јој он шапатам и уморним покретом пређе надлашницом десне руке преко чела.

У то се поново зачуо шум врата која су се отворила и брзо затворила. Теренс је напрегао све мишиће на телу и, не при међујући ни сам шта чини, подигао стисну те песнице. Појавио се онај плећати човек, који је с мучком провукао своја широка рамена кроз вратанца лажне пећи. Ступивши у собу, он погледа Теренса и рече насмејавши се:

— Де, де, човече. Нећемо се тући.

Теренс погледа на своје стиснуте песнице и спусти руке.

Плећати човек био је у много лошијем стању него кад су га први пут видели. На леђима му је кошуља била сасвим исцепана, а на једном образу имао је нову, велику модрицу.

— Потера је прошла, — рече им он спуштајући се на под. — Ако сте гладни, хране овде има довољно. Пријатни мирис хлеба је стварност, а не камуфлажа као пећ. Шта велите, да нешто поједемо?

Загрејан топлим јелом, Рик се осећао боље и његова глава боља, која се појавила још у библиотеци, почела је да слаби. Није скидао погледа са озлеђеног образа непознатог човека.

— Јесу ли вас ранили, господине? — плачљиво га најзад запита.

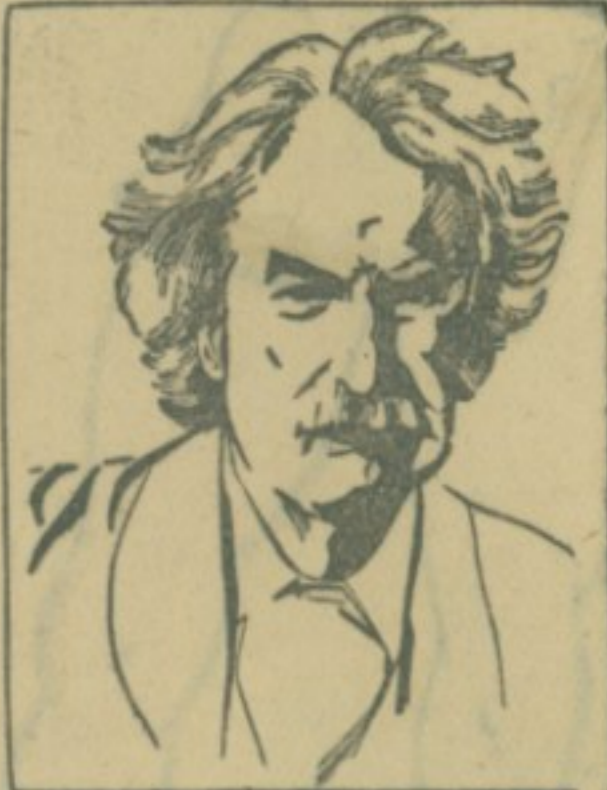
— Мало, — одговори плећати — али ништа не мари. То ми се у мом послу догађа готово сваког дана.

Човек се насмеја, откривајући крупне, беле зубе.

(Наставиће се)

Животи МАРКА ТВЕНА

Марк Твен (1835-1910), који је за живота био најпознатији као хумориста, дјасак је

признат као велики народни писац Америке деветнаестог века. Његова дела, која се одликују снажном хуманошћу, читају се на многим језицима већ готово један век.

Рођен и одгајан на обалама Мисисипија, Марк је имао два наест година кад му је умро отац. Породица је остала у бедности, па је малишан добио више него скромно образовање. Једина школа кроз коју

је прошао била је штампарница у којој је радио као шегрт. Али зато је његова свест била пуна прича и предања које је чуо на обалама Мисисипија.

Међу широм света славним делима Марка Твена налазе се и омиљени "Том Сојер", "Хаклбери Фин", "Живот на

Мисисипију", "У земљи злата и сребра" и "Јенки на двору краља Артура". Прва два дела су инспирисана његовим искуствима и доживљајима из доба дечаштва у градићу Ханибалу, у држави Мисури.

Када је био у деветнаестој години, Марк напушта штампарницу, да би "изучио" реку Мисисипи и да би остварио свој дечачки сан — да постане крманош на броду. Прекинуо је своју лађарску каријеру 1861 године и кренуо на Запад, у потрагу за алатом и сребром.

На Западу није имао много среће. Осим безбројних доживљаја, никакве друге користи није видео. Те своје веселе доживљаје, на себи својствен начин, описао је у књизи "У земљи злата и сребра". Ово дело, као и "Живот на Мисисипију" — из времена када је био крманош — представљају најбољу прозну слику Америке из доба грађанског рата.

После неуспеха који је претрпео као рудар, Марк се посвећује новинарству и у др-

жави Невади, у граду Вирџинија Сити, ступа 1862 године у једно предузеће. Уствари, тек у то доба славни писац узима књижевно име Марк Твен, што није ништа друго до уобичајени позив лађара са Мисисипија који они један дру гом упућују приликом мерења водостаја. Тај узвик, на дијалекту лађара, означава да је

"сигурна вода". Право име Марка Твена је Семјуел Клеменс Лангхорн.

Објављивањем свога есеја "Прослављена жаба скакач у покрајини Калверас", Марк Твен је преко ноћи постао славан. Убрзо је постао најчитанији писац у САД, као и

изван граница своје земље. Његова дела су носила печат љубави према обичном човеку.

Године 1875 Твен пише "Доживљаје Тома Сојера". Главна лица у овом делу су Том Сојер и његови другови. Необично живим стилем описано је дечаштво Тома Сојера. Он и његов нераздвојни друг Хаклбери Фин, увек спреман за сваки несташлук, приређивали су свакојаке смица-

лице и надмудривали становнике учмалог града на обали Мисисипија:

Није прошло много времена, па је "Том Сојер" заузео истакнуто место у америчкој прози. Део романа у коме се описује начин на који је Том Сојер организовао кречење плота постао је класичан. Из дивног, ведрога стила, чији је циљ на први поглед само за-

бава, избија Твеново велико познавање људске природе.

"Доживљаји Хаклбери Фин" — наставак "Тома Сојера" — постали су Твеново ремек-дело. Смитница Хак и његов одани друг Цим плоче славоном низ Мисисипи. Време проводе у пливању и пецању, а упу-

штају се и у небројене авантуре.

"Јенки на двору краља Артура" појављује се 1889 године. У овом сатиричном делу прича се о томе како се један Американац из XIX века буди из сна и неким чудом нађе на

једном средњовековном двору. Он духовито надмудрује витезове краља Артура својом бистрином и познавањем проналазака из свога доба.

Милioni људи широм света уживали су гледајући позоришне комаде и филмове рађене по Твеновим делима. Филм, снимљен 1930 године, у коме је чувени комичар Вил Рочерс играо "Јенкија" имао је огроман успех.

ХРИСТО БОТЕВ

ПЕСНИК И РЕВОЛУЦИОНАР

У новијој историји Бугарске, Христо Ботев је једна од најкрупнијих и најсветлијих личности. Његово рођење и развјат, књижевно-публицистички рад и револуционарна борба падају у време када бугарски народ тешко страда под двоструким угњетавањем — турских власти и домаћих чорбаџија, када су се удружене снаге реакције бориле за очување феудалних привилегија и за продирање капитализма. Ботев је био против једних и других, а за слободу свог народа.

Живот Христа Ботева био је кратак; само 27 година. Рођен 6 јануара 1849 у Калоферу, у породици просветног и националног радника Ботју Петкова, требало је да и сам буде учитељ. Уз помоћ калоферских чорбаџија, одлази 1863 године у Русију, да настави школовање у Одеси. Тамо се упознао с напредним идејама револуционарних демократа, тако да властима брзо постаје непожељан. Због „неуспеха“ 1865 године, губи стипендију и право на школовање. Као васпитач у једној пољској породици, а затим учитељ у селу Заднајевки, у Бесарабији, предао и одушевљено проучава дела Чернишевског и Доброљубова.

Године 1867 враћо се у Калофер да би заменио на дужности оболелог оца. Тамо је о прослави дана словенских просветитеља Гирила и Методија одржао говор у коме је оштро напао како турске власти, тако и домаће чорбаџије који се удварају Турцима и, за њихов и свој рачун, безобзирно пљачкају народ. Ботевљева борбеност поплашила је оне против којих је била управљена, па су саветовали оцу да „момка што пре удаљи од куће“. Ботев је морао поново у свет.

Младић није прихватио очеве савете, да настави школовање уз помоћ богатих емиграната. Он се опредељује за „добровољно сиромаштво“, за пут поноса и правде: остаје у Румунији, где је тада било главној жељро бугарског револу-

ционарног покрета. Ботев мори жеља да пође као борац на хајдучки Балкан, да буде, како је певао, „хајдук, мајко, бунтовник“, јер га је „мајка родила са срцем мушким, јуначким и не може да гледа како Турци бесне на родитељском му огњишту“.

Период 1869—1875 године испуњен је многим догађајима, а то је, уједно, време када активност Христа Ботева достиже врхунац. Он гладује, живи илегално, бива хапшен; с националним револуционаром Василиом Левским станује у напуштеној воденици у околини Букурешта; учествује у издавању листова: „Дума“, „Независност“, „Знаме“, као и хумористичког листа „Будилник“. Патње и неуспеси нимало не утичу на његово бунтовно расположење и истрајност у залагању за слободу сопственог народа. Друговање с Василиом Левским и ближе познанство с руским револуционаром Сергејем Нечајевом још су га више прекалили и проширили његове политичке видике. Познанство с Нечајевом довело га је у везу с међународним револуционарним покретом.

Погибља прослављеног војводе Хаџи-Димитра и вешање Василиа Левског инспирисали су Ботева да напише своје најлепше песме.

Правилно гледајући на ослобођење народа, Ботев је у својој земљи одвајао демократске снаге од реакционарних врхова и владајућих кругова. У чланцима о приликама у поробљеној отаџбини увек је наглашавао да народ не може да рачуна да ће ослобођење доћи од ове или оне комитетске чете, од помоћи ове или оне владе, већ да треба да се узла у своју сопствену снагу. Своје схватање најлепше је изразио у „Символу вере бугарске комуне“, издатом у Галуцу 1871 године. Он гласи:

„Верујем у једну силу — заједничку људском роду на читавој земаљској кугли — моћну да учини добро.

И у јединствени комунистички поредак — спаситеља свих народа од вековног робовања и патњи — путем братске сарадње, слободе и једнакости.

И у свети животворни дух разума који крепи срца и душе свих људи — у добар час и за триумф комунизма — кроз револуцију.

И у једну недељиву отаџбину свих људи и заједничку сопственост над свом имовином.

Исповедам само свети комунизам који ће отклонити све друштвене недаће.

Чекам буђење народа и комунистички поредак у читавом свету“.

Живот Христа Ботева је сарагање упаљене буктиње. Гушно је у себи љубав и све манифестације личног живота. У песми посвећеној мајци, он пева о „младости опаљеној сламом“ и о томе да иако нема никог ближе од ње, чак ни њу не може више водети, јер му срце догорело. И у томе није било нимало позе. Ботев је од оних историчких личности чија се мисао и реч не разликују од дела. Он је сав био предан ослобођењу свог народа и заокупљен осећањем одужења дуга према народу: „Ко падне у борби за слободу, тај не умире: њега жале земља и небо, звери и природа, и певачи песама о њему певају“.

И не само што је тако певао: Христо Ботев је то и животом потврдио. Кад је у редовима емиграције, 1876 године, био настао потпун тајан, кад су се славне војводе криле по буџаџијама, а глати родољуби — који су раније народу поручивали да продаје жене и децу да би купили пушку и борно се — заћутали и свом патриотизму претпоставили деп, Ботев је 20 маја исте године образовао чету и ставио јој се на чело. Чета је извршила препад на аустријски брод „Радески“ и њиме се с румунске обале пребацила на другу страну Дунава. После поздрава родној грудни и опроштаја са заплећеним бродом, кренули су ка планинама и „Балкан је запевао хајдучку песму“. У борбама вођеним са башибозлуком — Черкезима, Татарима и Помацима, као и с регуларном турском војском, Ботевљева чета ипак се дочепала планине. Али, у борбама на падинама Балкана, према Враци, 2 јуна 1876, тачно пре осамдесет година, пао је Христо Ботев погођен непријатељским метком. Сутрадан, Турци су у Враци, поред глава осталих поубијаних бораца, набили на колац и главу Христа Ботева, великог песника и националног револуционара.

WALT DISNEY'S

ЛЕГЕНДЕ О ДЕВИ КРОКЕТУ

УКЛОНИВШИ ТОМАХАВКЕ, ДЕВИ СЕ СПРЕМИО ДА ДОЧЕКА НАПАД ПОГЛАВИЧНИХ СИНОВА...

... И НИЈЕ ГА ДУГО ЧЕКАО...

АЛИ, ДОК СЕ БОРИО С ПРВИМ, ДРУГИ ПОГЛАВИЧНИ СИН ПРИЛЕТЕО ЈЕ СТУБУ...

НЕ! НЕ! НИЈЕ ПОШТЕНО УЗИМАТИ ЗАПЛЕЊЕНИ ТОМАХАВК!

ОНО ПОГЛАВИЧНИ ГИН НИЈЕ ХАДАО ЗА ОЧЕВЕ РЕЧИ...

ДЕВИ СЕ МУЊЕВИТО ОКРЕНУО И ПРИСКОЧИО ПРЕ НО ШТО ЈЕ ИНДИЈАНАЦ УСПЕО ДА ЗАВИТЛА СВОЈЕ ОРУЖЈЕ...

НАТЧОВЕЧАНСКИМ НАПОРОМ ДЕВИ ЈЕ ЗГРАБИО ИНДИЈАНАЦ ЗА ДОРУЧЈЕ И СТИСКОМ ГА ПРИСИЛИО ДА ИСПУСТИ ТОМАХАВК. А ТАДА...

БЕЛИ РАТНИК ВЕЛИКИ РАТНИК!

ГЛЕ! ДОГОДИЛО СЕ ЧУДО! ИЗГЛЕДА ДА СУ САД КОМАНЧИ НА МОЈОЈ СТРАНИ!

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Привреда у народним пословицама

Многе појаве у животу или у природи нашле су свој израз и у народним пословицама. Овде ћемо донети неколико пословица о такозваним насущним људским потребама, о хлебу и о раду пољопривредника.

На свету главне су три ствари: храна, кућа и одећа.

Лакше човек издржи без свега него без хлеба.

Иза хране долази одећа.

Храна храбри човека, а ручо га господаром чини.

Дан и храна, гуњ и година (тј. сваког дана треба јести).

Сунца и хлеба свакоме треба.

О ветру се не може живети.

Ко слатко хлеб једе, друго му од потребе није.

Изнад круха нема ића (јела), а над водом нема пића.

Док је хлеба, није глад.

Све те маме, али те хлеб храни.

И болест је добра с хлебом.

Нема среће без вреће.

Хлеб се мучно набавља, али се слатко ужива.

Нема хлеба без руку, али нема руку без хлеба.

У тежак мрко лице, али бела погача.

Без плуга нема хлеба, а без хлеба нема хране.

Нема хлеба без мотике.

Не храни људе поље, него њива.

Рало и мотика нису лештине.

Нема муке до мотике.

ЗЕМЉАНЕ ПИРАМИДЕ

Земљане пирамиде су стубови који имају мање-више облик пирамиде, а постали су у меканом, обично глиновито-песковитом земљишту, на тај начин што је киша спирала и односила земљиште, док су они делови који чине пирамиду том приликом били заштићени неком каменом плочом. Познате су земљане пирамиде око Боцема, у Немачкој.

ЗЛАТНИ ТРЧУЉАК

Златни трчуљак или златар је веома леп инсект, који има дуго тело и снажне ноге. Боја му је златнозелена и сјајна. Веома је користан, јер се храни разноврсним штетним инсектима.

ВОДЕНО ТКИВО

Водено ткиво је ткиво биљка чија се главна функција састоји у магационирању во-

де. Водено ткиво налази се код биљка које расту по пустињама, степима, стеновитим крајевима итд. Оно може бити спољашње и унутрашње.

ДХАМАПАДА

Дхампада значи стаза истине, а то је уствари збирка будистичких песничких мудрих изрека на палиском језику.

ШТАФЕТА СТАРИХ ИНКА

Штафетне гласоноше старих Инка прелазиле су преко планина и пробијале се кроз непроходне перуанске цунгле. С обзиром на природу земљишта и чињеницу да је само човек могао ту да прође, тај систем преношења вести остао је најбржи у историји све до почетка телеграфске ере. Добро организоване штафете Инка прелазиле су просечно 500 километара на дан.

НЕОБИЧНИ ДВОБОЈИ

Усред гомиле окупљене у кругу стоје, један према другом, два човека сиркнутих лица. Још само један тренутак и они ће се сукобити у најдраматичнијем од свих сукоба између људи: у двобоју.

— Јеск ли спреман? — обротно се судија прво једном, а затим другом.

Обојица су кратко климну-ли главом. Судија се измакао у страну. Противници су се приближили један другом и — почели узајамно да се голицају перима из пауновог репа.

Овај чудни — али, морамо признати, разумни — начин двобоја веома је распрострањен међу члановима малајског племена Сакаи.

Све док један не прсне у смех

Сакаи су снажни људи мрке коже, који се не боје да се сукобе с тигром. Али, у односима с људима из других пле-

мена, а нарочито других раса, они су стидљиви, па чак и плашљиви. У ретким случајевима, кад се два припадника племена Сакаи споречају и кад у таквом спору буде упрљана част једног од њих, онда они прибегавају „двобоју голицања“.

Један овакав чудноват двобој одржан је почетком ове године у једном селу државе Јахоре, на југу Малаје. Двезант, обливени знојем, имали су од одеће само узане прегаче око бедара. Двобој се одржавао у кругу чии је пречник износио свега три метра. Наоружани дугим пауновим перјем, противници су ступили у борбу: голицали су

један другог испод брале, по ушима и носу, испод пазуха, дуж ребара. После петнаест минута, један од њих прснуо је у смех. Победник је, поносно уздигнуто главе, напустио арену.

Крокодили решавају спор

Једно племе на Борнеу има можда још чуднији начин двобоја. Кад се два мушкарца посвађају и кад дође до увереда које се могу опрати само двобојем, они сазову све женске чланове својих породица и пуште их да се, без икаквог оружја, међусобно боре. Онај чија се женска чељад покаже јака и спретнија у борби, сматра се победником у двобоју.

Витешкији — али због тога не и мудрији — су двобоји припадника афричког племена Свахили. Кад два члана овог племена не могу мирним путем да реше свој спор, онда обојица скачу у реку пуну крокодила и запливају према другој обали. Онај који до ње стигне — добија. Међутим, ако се догоди да обојица срећно допливају до друге обале, двобој се наставља. Они се окрећу и поново препливавају реку.

Погрешно би било мислити да се овакви, необични двобоји догађају само на другим, „далеким“ континентима. Пре неколико година, у једној крчми близу познатог лондонског трга Ковент Гарден, дошло је до жестоке свађе између два шофера теретних аутомобила. Не прекидајући свађу, они су напустили крчму праћени радозналном гомилом која је очекивала да види „добру борбу“. На опште изненађење, шофери су ускочили у своја кола и стали да се гоне по тр-

гу. Сваки од њих трудио се да својим колима закачи противника, избегавајући истовремено да сам буде закачен. Најзад, у тој лудој трци налетели су један на другог и — обојица су стигли у исту болницу. Спор је, узгред буди речено, избио око питања који је од њих бољи и спретнији шофер.

Решење на „вишем“ нивоу

Пре више десетина година, кад су у Европи двобоји били у великој моди, један пољски племић и неки генерал посвађали су се баш у време кад је тврђаву коју су они имали да бране непријатељ обасипао жестоком ватром. Реч по реч, и њих двојица су дотерали дотле да су један другом почели да одричу храброст. Таква увреда могла се спратн само двобојем. Али, одржати прави двобој у таквом положају значило би унети пометњу међу војнике који су бранили тврђаву. Најзад, племић је предложио генералу да заједно с њим изи-

елант настрадао је заједно са својим балоном.

Уместо пиштоља — кобасице

Но, најчуднији и вероватно најдуховитији дуелант био је научник Јозеф Фирхов, кратковид и слабуњав човек. Он је једном пријатком увредно моћног немачког државника Бизмарка. Увређени Бизмарк, познат као вешт стрелац и окретан мачевалац, изазвао је професора на двобој.

— Претпостављам да ја, као изазвана страна, имам право избора оружја, — рекао је професор Бизмарковом секунданту кад је овај дошао да се с њим договори о времену и месту одржавања двобоја.

— То је заиста ваше право, — одговорио му је секундант.

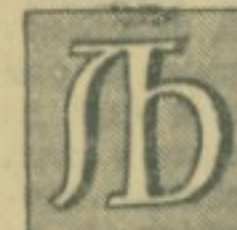
Сутрадан, Фирхов се појавио на уговореном месту носећи кутију за пиштоље. Али, кад ју је отворио, у њој су се могле видети само две кобасице.

— Шта то треба да значи? — запитав је Бизмарк.

— Моје је право да избе-рем врсту оружја. И, ево, ја сам изабрао. Једна од ових кобасица је обична, а у другој се налазе смртоносне клин-це. Изaberите коју хоћете и поједите од ње само један залог. Ја ћу то исто учинити са оном која ми после вашег избора остане.

Бизмарк је без размишљања одустао од двобоја.

Чула људског памћења

уди изузетног памћења веома су ретки и претстављали су одувек предмет дивљења осталих људи. За Јулија Цезара и персиског владара Кира кажу да су знали по имену сваког свог војника, а имали су их на десетине хиљада. Слично се прича и за Наполеона.

У старо време, кад није било књига и кад живот није био тако сложен као данас, људи су били у могућности да памте све што је било од значаја за њих. Тако је у старој Грчкој велики број знао целог Хомера напамет, а у Индији ни данас нису ретки учени људи који од речи до речи знају свих 10.000 сло-гова свега „Риг Веда“.

Изузетно памћење постаје доцније све ређа појава. Велики француски књижевник Расин био је чувен и по томе што је могао да понови напамет цео позоришни комад пошто би га само једанпут прочитао. Немачки филозоф Фихте имао је још као дете чудесно памћење, а холандски хуманиста Еразмо Ротердамски знао је напамет сва Хорацијева и Теренцијева дела.

Необичан рекорд у памћењу држао је немачки лекар Фред Браунс. Он је знао напамет 200.000 датума из опште историје и могао је да држи озбиљна научна предавања на 15 страних језика.

Учење и памћење језика — то је посебан дар. Немач Зауервајн знао је 54 страна језика. Али, све рекорде ове врсте потукао је италијански кардинал Мезофанти, који је

говорио 114 језика и 72 дијалекта. Од тих језика 54 је познавао као да су му матерњи. Научно је кинески за свега четири месеца и, мада никад није напустио своју отаџбину, научио је усред Рима, енглеског писца Бајрона лондонском народном наречју кокнију.

Својим изванредним музичким памћењем прославио се у данашње време познати немачки пијаниста Валтер Гизекинг. За време једног путовања од Беча до Берлина, он је у возу, од дуга времена, научио из партитуре необично тежак концерт за клавир и оркестар и извео га то исто вече без иједне пробе са оркестром, мада му је до тада био потпуно непознат.

Изузетно памћење није увек обележило високе интелигенције. Један француски лекар за душевне болести наводи пример болесника-идиота који је знао напамет читаве спевове, а ипак није разумевао ниједну реч од онога што је говорио.

Можда најнеобичнији случај памћења претставља пример једног француског сељака из Алзаса који је за време Првог светског рата био научно напамет имена и све личне податке (годину рођења, име оца и мајке, брачно стање, број и имена деце, итд.) свих официра немачке војске. Француска контраобавештајна служба одмах је запослила тог човека изванредног памћења и он јој је за време рата учинио огромне услуге, откривши велики број немачких шпијуна.

ДРВО ЖЕЉА

Упролеће 1915 године, испре Вудвортове књижаре у 57-ој улици у Чикагу била је посађена једна брестова младича. Дрво се ни по чему није разликовало од толиких других која су тог истог пролећа посађена у разним крајевима Чикага. Па ипак, њега је очекивала чудна судбина.

Младича је напредовала, јачала и израстала у високо др-

во с дебелим стаблом. Пре петнаест година, осванула је једног јутра на дрвету цедуља причвршћена ексерчићем, с некаквом поруком написаном оловком. Шта је та порука садржавала, данас нико не зна, али отада се на дрвету појављивало све више и више цедуљича. Ускоро је високи брест постао познат у читавом граду под једноставним именом „Дрво“ или „Вудвортово дрво“.

Комадни хартије причвршћени на равану кору дрвета садрже кратке поруке које често крију у себи читаве трагедије. „Изгубила сам своју петомесечну бебу и желе-ла бих да њене ствари, које

сва својом руком радила, дам некој мајци која има дете истог узраста“, — писало је на једној. „Изгубио сам новац тешко прикупљен за операцију од које ми зависи живот. Молим налазача да ми га врати и да ми тиме покљони живот“, — стајало је на другој. Али, на храсту се могу наћи и многе ведре поруке, жеље и мади огласи, као што је, на пример, један у коме неки човек тражи за свега петнаестак дана намештену собу, јер му је дошла у госте „драга родбина са петоро деце, псом и две сијамске мачке“.

Сваког дана на бресту се појави десетак нових цедуља у којима се нека ситуација нуди на продају или тражи да се купи, нуди стан, објављују изгубљене и нађене ствари. Дрво не пружа „гостопримство“ трговачким и пословним рекламама — о чему строго воде рачуна намештеници књи-жаре. Поруке упућене из других градова стижу на адресу Вудвортове књижаре, где чекају на ред. Јер, простор на дрвету је ограничен, а број порука велик. Пред брестом се увек може видети гомила људи. Једни су дошли да прикуцају своје цедуље, други да прочитају нове или да потраже одговор на своју поруку.

Свака цедуља „има право“ на одређен број дана и, мада многи нестрпљиво чекају да дођу на ред, још се није догодило да је неко скинуо туђу поруку да би наместо ње ставио своју. Само је једном неки дечак, и то вероватно из насташлука, поскидао готово све закачене цедуље. Они које су било какви разлози натерали да од „Дрвета“ затраже гостопримство, кажу да су на тај начин њихове жеље или молбе биле много брже и боље испуњене него преко огласа у новинама, а усто их је све то стајало само комадић хартије и један ексерчић.

ОВЧЈА ОСТРВА

Још у десетом веку Нормани, становници Скандинавије је познати као најбољи морепловци свога времена, отишвали су се далеко од обала своје домовине. Ненасељена острва на њиховом путу према западу служила су им као

Варо су ПОСТАЛА ИМЕНА?...

базе. Тамо су они допремали и остављали залих, хране, па чак и читаво стадо оваца, јер су на тим острвима, на којима иначе нема ниједног јединог дрвета, наишли на бујне пашњаке. Тако су се на географској карти северног дела Атлантског Океана појавила Фарерска или Овчја Острва. Наиме, на скандинавском језику реч „фер“ значи овца, а „е“ — острво.

МОНТЕВИДЕО

Године 1726, на обали реке Ла Плате основали су португалски морепловци нов град. Насеље је било подигнуто на великој равници, недалеко од

једне планине, која је господарила читавом околином. Португалци су назвали ново насеље Монтевидео, што значи „видим планину“. Данас је Монтевидео главни град Уругваја.

ЗАЛИВ И ЛУКА АМБАРЧИК

На далеким обалама хладног Источносибирског Мора, на ушћу реке Колиме, налази се лука Амбарчик (мали амбар) изграђена на обали истоименог залива. На месту где се данас налази лука зимовао је са својим сапутницима, 1740 — 1741 године, члан руске Велике северне експедиције. На каменитој обали за-

лива истраживачи су подигли једну малу зграду — амбарчић — у којој су држали своје залихе хране. Тај амбарчић сачувао се све до данас и по њему су касније совјетски поларни истраживачи назвали и залив и луку у њему — Амбарчик.

ДРОСЕТЉИВИ ВУКО

од Вола Дизнија

ОВАЈ МОЈ ТАТА ПРОСТО ЈЕ ОТРАШАН! КИША ЈЕ ПРЕСТАЛА, ИДЕМ МАЛО ДА СЕ ПРОШЕТАМ

НЕ МОГУ ДОЗВОЛИТИ ДА ТАТА УНИШТИ МОЈА ТРИ ПРИЈАТЕЉА

НИШТА ГА СЕ ВИШЕ НЕ ТИЧЕ. СВЕ ЈЕ ЗАПУСТИО, ЈЕР САМО МИСЛИ НА СВОЈУ ЗАМКУ.

ВУКО! ВУКО!

ДОК ЈЕ БЕЧ БИО ОПСЕДНУТ.

Највећа опасност од Турака запретила је Бечу улетом 1683 године. Велики везир, „ратно сунце“, Кара Мустафа, опколио је с големом војском аустријску престоницу — у оно време и престоницу немачког царства — коју је цар Леополд нагло напустио, оставивши одбрану града и команду над десетинама хиљада бранилаца грофу Ридигеру Штарембергу. Опсађивача је било много а бранилаца мало, сваки довоз хране у град спречен, па није било много изгледа да ће Беч одолети. Знано се, додуше, да се пољски краљ Јан III Собјески спрема да разбије опсаду и да војвода Карло Лотариншки скупља војску с истим циљем, али се у оно време војска споро окупљала, те је постојала опасност да та помоћ касно стигне.

Било је крајње време...

Опсадни појас око Беча све се више стезао, хране је понестало — било је крајње време да се „господа хришћанска“ обавесте у каквој се невољи град налази. Али, ко ће да се пробрине кроз турску војску, да се прокраде кроз турски та-

бор? Таква је подвиг значајно одиети Турцима своју главу на дар. Па ипак, наша су се два јунака: Пољак Колшички и његов момак, Србин Михајловић, обојица одлични знаци турског језика и турских обичаја. Увече, 6 августа 1683, искрали су се из града, преодевени у Турке, и кренули према логору Карла Лотариншког, да га обавесте о беди и несташници која влада у Бечу и да га потстакну на брже делове.

Те ноћи беснела је олуја с кишом и грмљавином. Колшички и Михајловић прокисли до коже, стигли су несметано до пред саме турске шаторе, сели под једно дрво и сачекали јутро. Кад је свануло, кренули су даље. Колшички је певушио неку турску песму, да би стекао више поверења код турских војника који су водили коње на појило и радили друге послове по таборишту. Ипак су, онако мокри, побудили сумњу неког аге, који нареди да их доведу у његов шатор. Колшички и Михајловић држали су се веома хладнокрвно. Колшички је испричао да је трговац из Београда, да са својим момком прати војску и продаје што

војницима може устребати. У својој смелости ишао је тако далеко да је аги понудио своју робу, пазили, наравно, да му понуди само такве драгулице које могу да заинтересују простог војника, али немају нимало привлачности за једног агу. Можда је баш та понуда и распршила агине сумње, па је обојицу почастно кафом и допустио им да настају пут, скренувши им пажњу да се не удаљују сувише од табора, да не би пали у руке „неверницима“.

Одговор опсађених

Колшички и Михајловић нису ништа друго ни желели него да их баш то задеси. И кад им се жеља испунила, у мало нису изгубили главе. Кад су наишли на претстраже

— како је он уговорио с грофом Штарембергом, да би га обавестио о успеху свог подухвата. То је и учињено. Неколико минута доцније винула се и друга тражена трака према ноћном небу: одговор опсађених да су поруку примили.

У логору војводе Карла, Колшичког и Михајловића указивали су велику пажњу, али се они нису осећали пријатно. Изложили су животе опасности, а војводи као да се није баш много журило. Тек 17 августа, десет дана по доласку Колшичког и Михајловића у логор, уручена им је војводина порука Бечлијама да се држе, јер помоћ тек што није стигла.

Колшичког и Михајловића, који су се с војводиним писмом по други пут пробрили кроз Турке, дочекали су у Бечу с великим слављем. Чак и најмалодушнији — а мало-

душних је бивало све више — охрабрили су се и живље прионули на рад око оправке бедема, одакле су нестрпљиво изгледали неће ли се појавити очекивана помоћ. Но, дани су пролазили, а никаква се војска није појавила да ослободи Беч. Нада у спасење опет се почела гасити, дух бранилаца пао је још више него раније. Требало је извести војводу да похита места упомоћ, јер се град неће моћи још дуго одупирати. Гроф Штаремберг поново се обратио Колшичком, али је овај одлучно одбио да још једном стави живот на хоцку због немарности и спорости војводе и остале господје, који су ове судбоносне дане про водили у гозбама и забавама.

Смео подвиг

Оно што није хтео да уради Колшички, подухватио се да изврши Михајловић. У року од двадесетак дана он се два пута пробио из Беча до војводе и вратио се назад. Кад се по трећи пут враћао у Беч, с поруком да хришћанска војска хита у стопу за њим, наишао је под самим зидинама града на турског коњаника. Михајловић му се учинио сумњив, па му нареди да пође с њим. Он је послушао, али је услут изненада заскочио Турчина, оборно га на земљу пред очима његових другова и на његовом коњу одјурју у Беч.

Најзад су се војске пољског краља и лотариншког војводе појавиле под Бечом. Освануо

је 12 септембар, кад је историски јуриш пољске коњице с Калемберга разбио густе редове јанчара и натерао у бекство Кара Мустафу и његову војску. Беч је био слободан.

Велика и потпуна победа над Турцима код Беча донела је и велике награде, док је Кара Мустафу у Београду дочекао султанов ферман са „свиленим гајтаном“, којим су га задавили. Војвода лотариншки стекао је нове титуле, одликовања и поседе. Гроф Штаремберг произведен је за фелдмаршала, добио је скупоцен прстен и 100.000 талира, а његов посед у Бечу ослобођен је свих пореза. Чланови градског већа добили су титуле парских саветника и новчане награде.

Ни храбри Пољак Колшички није остао заборављен. У освојеном турском табору нађене су, између осталог, велике залихе кафе. Како нико није знао чему служи то зрнцје, поклонен је Колшичком тај део плена. Он је знао како да га искористи и — основао је прву кафану у Бечу. Сем тога, добио је од града и једну кућу.

А како је награђен Михајловић, чијем јунаштву треба највише да се захвали што су грађани Беча устрајали у одбрани и што су пољски краљ и лотариншки војвода пожурили упомоћ и стигли на време? О томе хроника ћути, а питање је да ли је приликом дељења награда уопште узет у обзир. Та био је само слуга!..

ПРИЧА О СЕКИРИ коју је шребала наоштрили

Бенџамин Франклин, амерички проналазач, научник и државник, испричао је једном један свој доживљај из детињства који никад није заборавио. Видла је то прва његова лекција у великој школи живота.

— А можеш ли да ми донесеш из куће мало топле воде?

Трком одјурих у кућу и донесох донче топле воде.

— Колико година имаш? —

запита ме човек и, не чекајући одговор, продужи: — Убеђен сам да си ти један од најбољих деџака које сам икад срео. Хоћеш ли мало да ми окрећеш тоцило?

Очаран новим ласкавим речима, свом снагом приноух на посао. Секира је била нова и због тога сасвим туша и ја сам окретао и окретао тоцило тако жустро да сам се на смрт уморио. Чуо сам како школско звоно звони, али нисам могао да оставим овог љубазног човека и да одем у школу. Руке су ми већ биле пуне пликова, а секира није била ни упола наоштрена.

Најзад, секира је била оштра. Тада ми се човек окрете и рече:

— Гле ти мале битанге! Хоће да изостане од школе! Трчи у школу или ћу ти сад ја показати!

— Ах, — помислих — зар није било довољно од мене што сам по овако хладном времену окретао тоцило, него још треба за то да ме назову битангом и славим ђаком. То је заиста превише!

Успомена на то зимско јутро и окретање тоцила дубоко се урезала у моје сећање. Често сам о томе мислио. И данас, кад год чујем какве ласкаве речи, помислим у себи:

„Овај човек има секиру коју треба наоштрити“.

Једног хладног зимског јутра, кад сам још био деџак, зауставио ме је један љубазан човек којег је носио секиру преко рамена и са осмехом на лицу запитао ме:

— Лепи мој деџко, има ли твој отац тоцило?

— Да, господине, — одговорих.

— Ти си добар мали момчић, — настави човек. — А могу ли да наоштрим твоју секиру на нашем тоцилу?

Обрадован овим ласкањем, рекох:

— Свакако, господине. Тоцило се налази тамо, у радионици.

Он ме помисли по глави и каза:

Сувоземни сунђери

У четинарским шумама Флориде, покривени опалим боровим иглицама, расту лишајеви кладонија еванси у гомилама лоптастог облика, пречника око седам сантиметара. Кад се таква гомила потопи у воду, она се нагло повећа, а тежина јој постане шест пута већа. Тада је она еластична и има леп мирис.

Ови „сувоземни сунђери“ уствари су две биљке — гљива и алга — које расту тако спојене да се њихова ткива могу разликовати само под микроскопом. Породица кладонија обухвата још читав низ лишајева, којих има свуда у западној хемисфери. Један од њих је због своје црвене боје, која је потсећала на боју некадашњих енглеских униформи, добио назив „британски војник“. У исту породицу спада и „маховина за ирвасе“.

Осим у Флориди, сувоземних сунђера има и у суседним крајевима, Луизијани и Каролини. Има их и на Куби. Понекад захватају простор од по неколико квадратних километара. Боја им се мења од сивкасте, док су млађи, до црне и сребрнасте, кад су старији. Понекад се примети и зеленкаст и жућкаст тон.

Највећи непријатељ овог необичног биља су шумски пожари, који обично прво захвате опале борове иглице. Тада брзо изгоре сви сувоземни сунђери, пошто садрже врло мало влаге.

Корњаче уместо кокошак

Западно од полуострва Флориде протеже се, готово хиљаду километара у дужину, Бахамски Архипелаг који се састоји од 3.000 острва, острваца и усамљених камених гребена. У водама Атлантског Океана које заплускују обале овог острва живе циновске морске корњаче. Многе од њих дугачке су по читав метар. Да би снеле јаја, корњаче ноћу излазе на обалу, где их сачекују ловци и, служећи се лебавим штаповима као подугама, преврћу их на леђа.

Ухваћене корњаче домороци Бахамских Острва преносе у примитивне базене ископане у близини кућа, где оне живе годинама и снабдевају своје господаре јајима. Као и наше кокошке, ове корњаче обично завршавају свој живот у лонцу са супом.

Још једна домаћа животиња

Преко голих арктичких тундри Канаде лутају чопори мошусних говеда, чудних животиња кривих рогова и дугачке длаке. У земљи с мало вегетације, канадско говече ипак успева да се одржи хранећи се лети врбовим лишћем, а зими лишавима које налази испод снежног покривача. Длака ових животиња далеког севера мека је готово као у кашмирске овце, а месо веома укусно. Све до недавно ловци су немилосрдно уништавали мошусно говече, тако да је претила опасност да ће оно бити потпуно истребљено. Због тога је канадска влада ставила преостала стада мошусних говеда под заштиту државе.

ма тешко. С дозволом канадске владе, Тил је прошлог лета кренуо на крајњи север Канаде, у нади да ће ухвати неколико одраслих примерака и пренети их на своју опитну фарму у Вермонту. Три недеље су Тил и његови пратиоци гонили крда мошусних говеда, али без много успеха. Најзад, кад су ухватили једно одрасло говече, било им је јасно да је сав труд био узалудан, јер тако велику и тешку животињу нису могли пренети из Канаде у Нову Енглеску својим лаким авионом. Једног од следећих дана срећа им се ипак осмехнула. Кад им је целеп који су гонили умакао, пао им је у руке једно збогато младунче. После неколико дана уловили су још два телета. С тим драгоценим теретом они су напустили Канаду.

Пренесени из слободне дивљине на фарму, младунци канадског мошусног говечета

Годинама је познавалац Арктика Џон Тил размишљао о могућности припитомљавања канадског мошусног говечета, верујући да би оно могло да опстане на стеновитим падинама северног дела Нове Енглеске, где је, због оскудице у храни и оштрих зима, гајење обичне рогате марве вео-

постепено се привикавају на нову околину и положај домаће животиње. Али, треба да прође бар десет година пре но што се буде са сигурношћу могло казати да ли је опит с припитомљавањем канадских мошусних говеда успео и да ли ће се они моћи размножавати и у „ропству“.

Јапански и француски џудо

Од свих борбених спортова, Французи највише воле џудо, који је пореклом из Јапана. Рачуна се да Француска међу својим материма броји 20.000 мачевалаца, 10.000 боксера, 5.000 рвача, и преко 100.000 оних који се баве овим начином физичке културе. Џудо је, уствари, преимачени и модернизовани џиу-џицу. Један новинар који је у једној париској дворани присуствовао овим телесним вежбама, овако је отприлике описао оно што је видео:

— Дворана је била без икаквих драперија, а на полу се налазила широка бела простирка. На њој се двадесетак људи хватало у коштак, изводећи некакве необичне покрете. Сви су носили платнене кимона притегнута појасевима разних боја. Било их је жутих, наранџастих, зелених, плавих и црвених. После извесног времена, у дворани су се појавили људи с прним појасевима. То су били наставници. Пошто су вежба-

као да се ништа није догодило. Суштина метода џиу-џицу састоји се у следећем: онај ко навали на отворена врата мора да падне на земљу и притом да осети бој. Кад неки грмаљ нападне човека који је тежак свега 50 килограма, овај му се неће моћи одупрети ако прибегне западњачким принципима борбе: супротста-

ца и жене. Један од најживописнијих тренутака у њему свакако је пад, кад се тело, одбачено два метра увис, претурни преко плећа и човек устаје лак и неповређен. Да пад успе, потребно је да се спортиста, у току падања, руком дотакне земље, а да другу руку или ногу избаци увис, чиме у критичном тренутку успорава свој пад. Ипак, треба нагласити да у овоме необично важну улогу игра „татами“, једна врста еластичног тепиха који покрива дворану. Учесник у овом спорту, назван џудока, мора увек да води рачуна на каквом се земљишту налази, јер би се, на пример на бетону, могло догодити да се његов противник, кога је он хитно увис, никад више не подигне са земље.

Јигоро Кано, чим је израдио систем и правила, основао је институт за физичку кул-

туру — Кодо-Кан. Неколико његових ученика убрзо су одушевили извесне европске спортисте, који су одлучили да науче џудо. У то време праву сензацију у Европи изазвао је један мали Јапанац, од једва шездесетак килограма, који се дотле појављивао само на вашарима. Он је за свега неколико секунди победио „човека-џина“, првака све та тешке категорије Италијана Карнеру.

Пред таквим „чудом“ као што је џиу-џицу, публика, често склона да ствари које не разуме тумачи чаролијама. Сматрала је да су грифови џиу-џицу нешто мистериозно, чиме обичан човек не може

ма дали упутства, борци, подељени у групе од по две особе, почели су вежбе. Новинару је одмах пала у очи једна млада, нежна девојка. Она је наједном, веома хитро, подигла увис и оборила на под свог противника, који је био тежак најмање 90 килограма. Новинар је још већма био запањен кад је видео да се он лако подигао са земље и да је наставио борбу

вити снагу снази. Али ако, на супрот томе, нападнути остане на месту, потпуно миран, и сачека нападача који се на њега баца свом снагом, па тек у последњем тренутку врдне у страну, нападач ће се у пуном залету сручити на тло. Постоји и читав низ других могућности да се доскочи нападачевој снази. Због тих „доскочица“, џиу-џицу се сматра методом борбе који се налази изнад свих других. Код њега није одлучујућа снага, већ вештина. Да би се постигли гинкост и муњевит рефлекс, који су у овој борби неопходни, потребно је да се дуго вежба, и то увек према тачним упутствима стручњака.

Учећи џиу-џицу код многих наставника, Јапанац Јигоро Кано дошао је на мисао да олаберу неколико начина ове борбе, да их систематски постави и повеже и да тако створи не више једну врсту оружја за борбу, као што је сам џиу-џицу, већ спорт који развија колико тело толико и дух. Тако је створен џудо, спорт хитрине и гинкости. Захваљујући правилима које је пре неколико деценија поставио Јигоро Кано, овим спортом могу да се баве и де-

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

ПРВИ НА АНТАРКТИКУ

На Антарктику је саграђен први хангар за авионе. Он је подигнут о трошку аустралијске експедиције, која има тамо своју сталну базу. Шеф хангара направљен је од челика. Чланови експедиције радили су под веома тешким условима; ветар је често дувао брзином од преко 100 километара на сат, а температура је падала и до минус 30 Целзијусових степени. Сем тога, посао око подизања хангара отежавао, су и тешка одела. Територија на Антарктику која припада Аустралији заузима простор од 25.900 квадратних километара.

ШТА СУ АГУТИ?

Агуди припадају породични глодари. Те животиње имају густу и сјајну длаку смеђе боје, прошарану жућкастим и светлосмеђим тачкицама. Живе у Јужној Америци.

РИБЕ ИЗ ОБЛАКА

У Хондурасу понекад пада права киша риба. Овај фено-

мен догађа се у сезони киша. Кад становници из околине Планине Рђавог Имена примете да се изнад ње појави мали црн облак, одмах поју-

ре према долини носећи ведрa и друге судове. Јер, чим облак наиђе преко хладне долине, он проспе хиљаде малих сардина на земљу.

ЖДРЕБЕ ОД ТРИ И ПО КИЛОГРАМА

Бечки циркус Реберниг добио је новог „члана“. „Сузи“, мала кобила-пони шетлендске расе, донела је на свет младунче које се само по телесном склопу, а не и по тежини, може сматрати за ждребе. Оно је тешко свега 3,5 килограма, а висина му не износи више од 25 сантиметара. Излишно је рећи да ово, ваљда најмање ждребе на свету привлачи велик број посетилаца, и деце и одраслих.

ЗНА САМО У ЗИМСКОМ СЕМЕСТРУ

Професор физиологије и упередне анатомије у Берлину Јоханес Петер Милер могао се тако концентрисати на оно што ради да је све друго остављао настрану. Тако се догодило да га је у току летњег семестра један студент запитао о неком полатку из анатомије главе. На то ће Милер: „Ја то знам само у зимском семестру“.

ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ...

ПРЕ НО ШТО ПРОХОДАЈУ

У области Симур, у Индији, све до недавно владао је обичај да се жен-

ска деца морају удати пре но што проходају. Мале невесте чувале су још неколико година њихове мајке, а затим су их предавале породични младожење.

ЛЕП, А КРАТАК „ЖИВОТ“

У Аргентини, је, пре отприлике двадесет година, за свега месец дана израстало стабло наранџе високо 24 сантиметра. У току другог месеца „живота“ наранџа је добила шест цветних пупољака, али је после тога убрзо увенула.

ПЕДЕСЕТ ГОДИНА БЕЗ ИЗОСТАКА

Џорџ Герберич, службеник у једној радионици за израду и оправку часовни-

ка у Оак Парку, у Америци, био је у служби педесет година и за то време ниједан једини пут није изостао с посла.

ДИВЉА СВИЊА „ПАЛА С НЕБА“

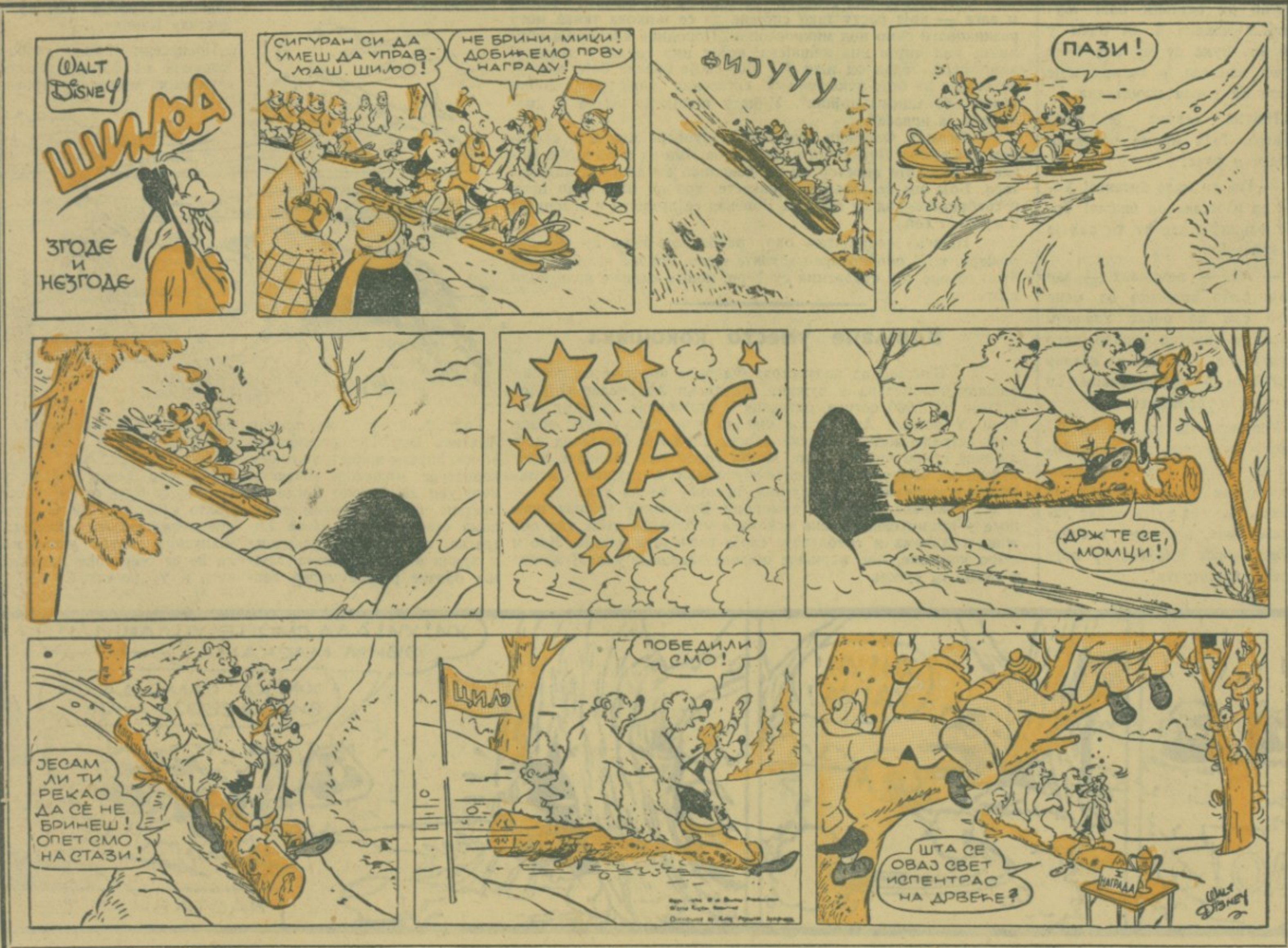
Пре двадесетак година, у Моасаку, у Француској, изненада је усред села „пала с неба“ једна дивља свиња. Животиња је око врата имала огрлицу на којој је писало „Египат“. Тек после неколико дана утврђено је да је свиња уствари испала из једног трговачког авиона који је преносио животиње за зоолошки врт у главном граду Египта.

АКАДЕМИК У ЖЕНСКОМ ОДЕЛУ

Франсоа Темолоен де Шоази (1644 — 1724), француски књижевник, носио је читавог живота женске хаљине. И поред

тога, он је био примљен за једног од четрдесеторице чланова Француске академије, у коју је женама био забрањен приступ.

Са свих страна

ПРОТИВ ЗИДАРСКЕ МРТВЕ СЕЗОНЕ

Зимски мразови сваке године успоравају или онемогућавају зидање фабрика, предузећа и зграда за становање, тако да се годишња штета само у европским земљама цени на десетине милијарди динара. Сем тога, радници остају без посла, а продужује се и амортизација алата. Најјављенији узрок овој штети је смрзавање цемента. Мнози су покушавали да реше овај проблем на разне начине, али су, изгледа, до најбољег решења дошли у Немачкој. У Хамбургу су прошле зиме испробали мекоше с топлим ваздухом који су загревали шљунак и цемент пре но што се ставе у мешалицу. Пошто се замеси с топлим

водом, бетон се ставља на одређено место и покрива цирадом, која га штити од хладноће. Сем тога, топао ваздух који се доводи мрежом цеву утиче да се цемент суши на нормалан начин, као да је лето. Да би се грађевина и радници заштитили од падавина и хладноће, зграда се покрива привременим кровом, који је подељен на делове. Уколико зграда „расте“, утолко се кров делове помоћу скела и машинерије подижу специјално у ту сврху. Ова постројења и уложени труд, истина, повећавају трошкове зидања, али не више од 8%, док се, с друге стране, отклањају огромни губици националне привреде и данама који би иначе остали неискоришћени.

ЗАКОПАНО БЛАГО — ЗА ПОЛА ДОЛАРА

За незначителну суму од свега пола долара свако може да купи од америчке државе географске карте свих оних области у тој земљи за које се сматра да чувају неко закопано благо. Од укупног броја ових карата, 65 се односе на скривени вазарски плен. Сем тога, штампано је и једно ултуство са списком књига у којима је подробније писано о свим тим оставиштима. Будући налазачи блага треба само да се обрате доктору А. К. Герлачу у Конгресној библиотеци у Вашингтону, Отсек з. географске карте, од кога ће добити и сва блага обавештења.

НАЈВЕЋИ НЕПРИЈАТЕЉ КАЈМАНА

Један 23-годишњи Бразилијанац, неки Мануел Поковес, проглашен је за највећег непријатеља кајмана, једне врсте крокодила, које формално тамани у Парагвајској Реци. Он се толико извешао у лову и толико је неустрашио да из чамаца скаче на кајмана и води и ножем га поваја у срце. Поковес терди — а својим делима

то и доказује — д му је овај спорт најмилије уживање. Кад животиња покуша да га зграби чељустима, он је обухвата левом руком око врата и снажно стеже све док је ножем не онемогућава за борбу. Младом Бразилијанцу сваки убијени кајман даје шестодневну храну, која се састоји од „прворазредног печења“, као и лепу суму новца од продате коже.

МЕЂУНАРОДНИ САСТАНАК ЗА ПРИМЕЊЕНУ ЕЛЕКТРОНСКУ МИКРОСКОПИЈУ

Данас је наука отишла толико далеко да више нема човека који је у стању, макар и површно, да прати њене широке токове. Као пример за

ово тврђење може да послужи недавно објављена кратка вест у једном француском листу у којој се каже да је прошлог месеца одржан у Лијежу Међународни дан за примењену електронску микроскопију. Једна је протекло нешто времена откако је овај научни метод пронађен, а већ се у том правцу отишло толико далеко да се укључила потреба за међународним састанком у циљу размене стечних искустава.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

„ПРОБНА СОБА“ ЗА АВИОНЕ

За будуће млазне авионе, који ће летети још већом брзином од постојећих, биће потребан и много издржљивији материјал. У ту сврху начињена је у Миннеаполису специјална „пробна соба“, у којој се материјал одређен за конструкцију млазних авиона „бомбардује“ невидљивим честичама које се крећу огромном брзином, а истовремено се посматра отпорност материјала и утицај „бомбардовања“.

ОДЕЛО ЗА ВАТРОГАСЦЕ — ОД АЛУМИНИЈУМА

Амерички ватрогасци добили су специјално одело у коме ће без бојазни моћи да пролазе кроз пламен. Занимљиво је да је одело начињено од алуминијума, наравно веома танког, тако да је тешко свега око пет килограма. Према изјави проналазача, ово одело одбија око 90 отсто топлинних зракова, тако да у његовој унутрашњости температура никад није виша од 40 степени.

ЕЛЕКТРОНСКО ОКО ОДАБИРА ЛИМУНОВЕ

Да би се брже обављао посао око класирања лимунова, једно калифорниско предузеће за трговину јужним воћем увело је нарочиту машину са „електронским оком“, која одваја лимунове у пет разних категорија по боји, од угаситозелене до јасножуте. Кроз шест оваквих машина прође преко милион лимунова дневно. Раније су лимунови одабирани ручно, јер су се приликом машинског сређивања многи плодови кварили. Код овог уређаја, који је израдила једна фабрика у Мичигену, лимунови се не могу повредити. Он се може употребити и за друге врсте воћа.

ШЕЋЕРНА БОЛЕСТ И ГОЈАЗНОСТ

По мишљењу др Цемса Хендлја, члана америчког Националног института за

здравље, постоје разлози за веровање да је мршављење најбољи лек против шећерне болести. Познато је да се ова болест јавља већином код гојазних људи и да ишчезава кад они ослабе. У земљама где је гојазност ретка, смртност од шећерне болести веома је мала.

КОМБАЈН ЗА ИСТОВАР И СЛАГАЊЕ ШЕЋЕРНЕ РЕПЕ

У Смеланској фабрици за израду машина, на југу Руске СФСР, завршено је испитивање пробног примерка комбајна за истовар и слагање шећерне репе. Он је предвиђен за истовар репе из камиона, њено чишћење од земље и слагање у гомиле. Комбајн је монтиран на трактору и представља платформу на коју се диже камион натоварен шећерном репом. Помоћу тракторског мотора платформа се нагиње и репа, кроз отворену задњу ограду на камиону, пада у бункер. Тамо она доспева на сито, где се чисти од земље, а затим, већ очишћена, одводи се помоћу истоварне покретне траке и слаже на гомиле на дуже чување. Комбајн, који се налази у покрету, ствара гомиле високе пет метара, док њихова дужина достиже неколико стотина метара. Сав овај процес — истовар камиона, чишћење репе од земље и слагање на гомиле — траје свега три минута. Комбајном рукују два човека.

ШТА ЈЕ САЛАМУРА?

Познато је да се месо посочи пре него што се обеси да се суши, а затим се притисне неким тешким предметом и тако постоји извесан број дана. Том приликом створи се вода, такозвана саламура, коју из меса извуче со. То није чиста вода, него раствор соли и других материја које вода извуче из меса. По мишљењу стручњака, из меса пређе у саламуру око једна трећина хранљивости. Сматра се да је саламура хранљива исто као и добра гомеја супа. Због тога суво месо има мању хранљиву вредност од преног.

АВИОН ОД ГУМЕ

У радионицама америчке компаније „Гудјар“, познате по производњи аутомобилских гума, направљен је неупаливи авион од гуме, који је већ са успехом летео. Пре лета авион се мора напумпати, као балон, а кад се испусти ваздух може да се смести и у какву мању гаражу за аутомобиле. Крила су начињена од најлонских влакана и гуме и појачана јаким ужадима. Кад се унесе ваздух, сваки се део издукује колико му допушта појачање, тако да се добије нормалан облик крила. Иначе, да би се овај авион напумпао потребан је мањи притисак него за пумпање аутомобилске гуме. Авион има мотор од 40 коњских снага, Његове једине металне делове чине цеви преко којих су разапета крила, осовина точкова и постоље пилотског седишта.

ОСВЕТЉЕНИ САОБРАЋАЈАЦ

Аутомобилисти који ноћу пролазе минхенским улицама не могу се, у случају судара или каквог прекршаја, бранити да нису видели саобраћајца и његов знак. Наиме, саобраћајци су ноћу осветљени снажним флуоресцентном светлошћу. Како су, поред тога, обучени у беле униформе, јасно се виде и из даљине.

КО ЈЕ БИО ТАМУЗ?

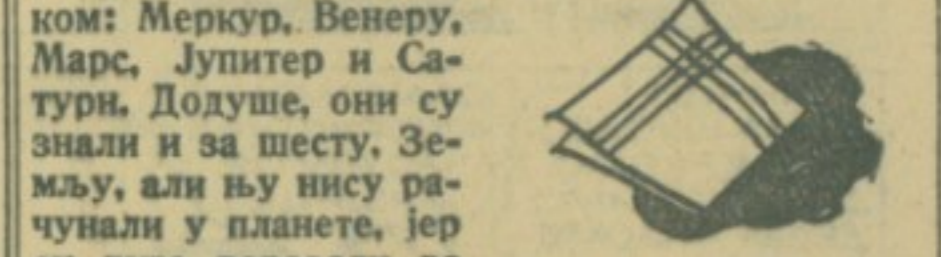
Тамуз је био вавилонски бог пролећног сунца и обновљене природе. Његов мит био је везан за силазак богиње Истар у доњи свет.

РИВАЉКЕ

Риваљке су алати (справе) за копање под водом. Облик риваљке зависи од земљишта, односно од дубине копања. Постоји проста или сложена индиска лопата за обичну земљу, односно риваљка за песак и за песковиту земљу. За дубине које су веће од два метра употребљавају се хи-драуличне риваљке с воденим притиском или риваљке с водрицама на бескрајном платну.

... стари народи знали су само за пет планета, и то за оних пет које се са Земље могу видети голим оком: Меркур, Венеру, Марс, Јупитер и Сатурн. Додуше, они су знали и за шесту, Земљу, али њу нису рачунали у планете, јер су дуго веровали да је она средиште васионе.

... офилерске еполете, претстављају уствари остатак оклопа

који су некал ратници носили на раменима.

... име пунча, пића које се обично пије уочи Нове године, потиче од старониндискес речи „панча“, што значи пет. Начин спремања овог пића донесен је у 17 веку из Индије, а ирме му је дошло отуда што се справља од пет главних састојака: воде, чаја, арака, лимуновог сока и шећера.

... систем класне лутрије пронађен је у Холандији у 16 веку. Међутим, овај систем први пут је применен у Немачкој, и то у Хамбургу, 1610 године.

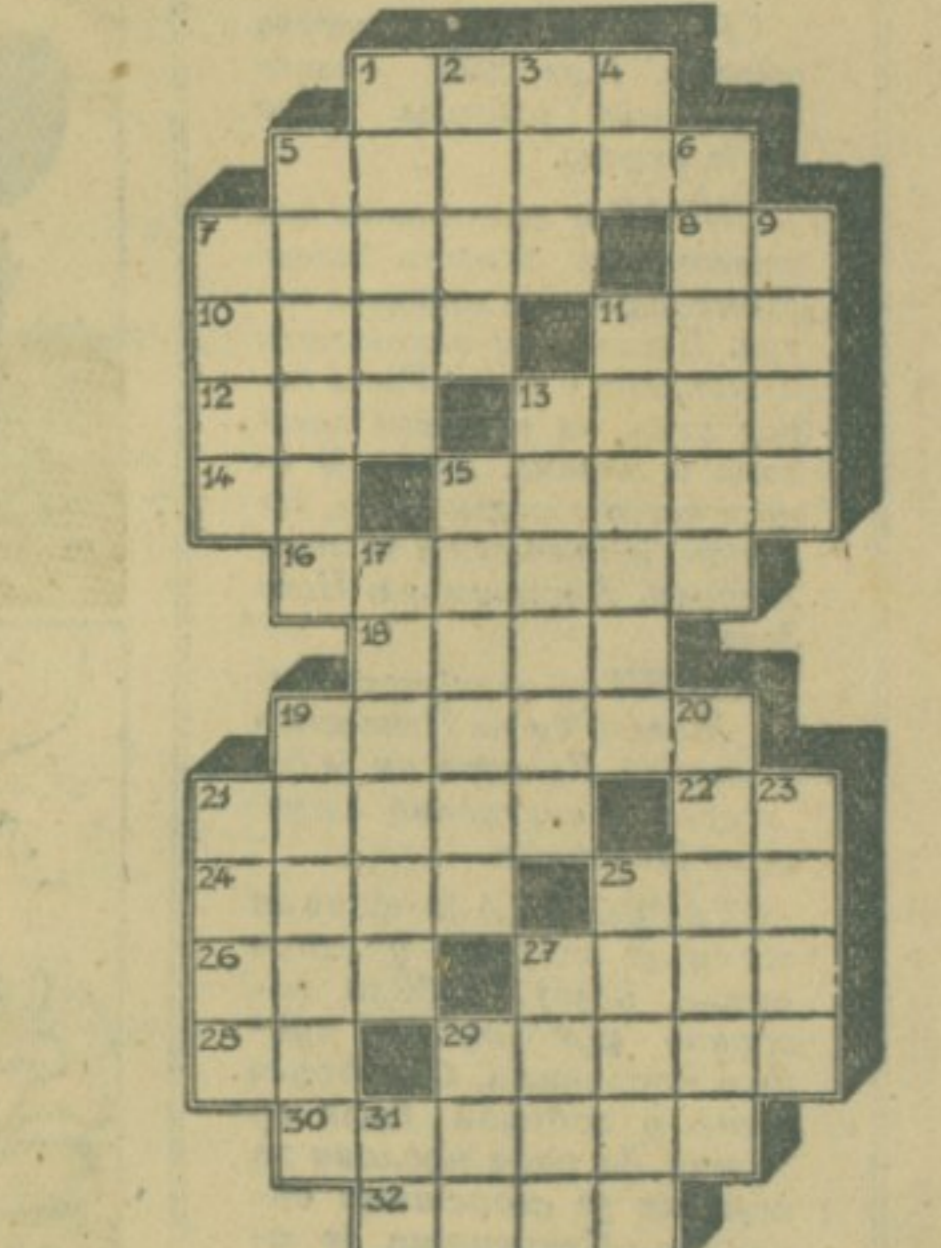

вољним условима да живи 50, па и више година.

Водоравно: 1) ауто-мото трке; 2) тврди минерал; 7) мања текућа вода; 8) историско место у Малој Азији где је Александар Велики победио Дарија; 10) јуначки спев; 11) женско име; 12) место у Француској; 13) отисак стопала; 14) елидрана свежа; 15) цвртени папагај; 16) град у Египци; 18) део одеће; 19) једна од крајних страна у правоуглом троуглу; 21) грађевински материјал; 22) свежа; 24) део коњске опреме; 25) израз у шаху; 26) стари град у Феникији; 27) отплата; 28) латински предлог; 29) липкерсти папкар који живи у Индији и Јужној Америци; 30) основна материја за бојање боја; 32) грчки бог љубави.

Усправно: 1) обртно тело код машина; 2) Афродитин син (мит.); 3) део круга; 4) река у Аустрији; 5) спона, веза; 6) планина у Хрватској; 7) део ноге; 8) приповедачка проза северних Германија; 11) оман Лајона Зилхација; 13) ловац дивљачи у Северној Америци; 15) љубитељ; 17) град на реци Бојани; 19) кућица од шпунца; 20) град у Војводини; 21) без рогова; 23) општинско подручје; 25) хартија; 27) дрвени плут; 29) спортска екипа; 31) предлог.

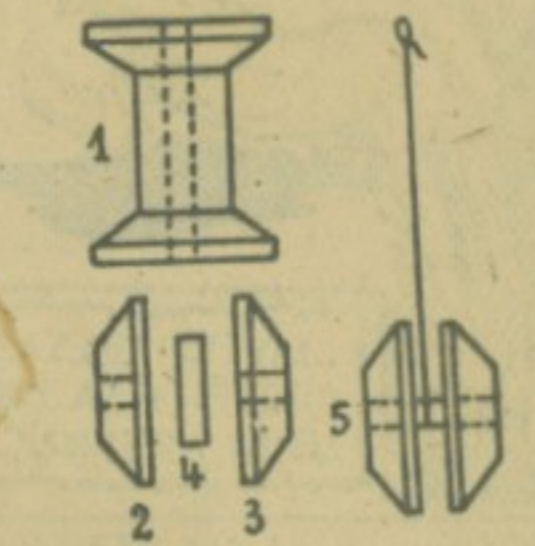

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Кастилија; 8) огна; 9) рак; 10) ја; 11) ода; 13) на; 14) Атика; 15) Мореја; 17) Ра; 18) елита; 19) Пен; 20) Лика; 21) пост; 22) Ма; 23) алат; 24) Петар (Прерадовић); 25) трином; 27) Драма; 28) рт; 29) Ира; 31) шс; 32) кеп; 34) оке; 35) Арнолбул; 38) Лера; 39) рани; 40) Арискодем.
Усправно: 1) Колумел; 2) Ата; 3) са; 4) Индија; 5) вр; 6) Јан; 7) Аканат; 11) отета; 12) Ака; 14) Арика; 16) Олман; 17) ресто; 19) Поана; 21) пљива; 23) Араба; 24) Поркала; 25) три; 26) муселин; 29) терор; 31) шкуне; 33) Пири; 34) обад; 36) Сас; 37) одо.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Јо-јо од калема и дугмади

Праван калем конаца (слика 1) може лако да се претвори у јо-јо кад му отсечемо оба котурца (слика 2 и 3), па их спојимо врвцем (слика 4) које оделемо колико је потребно да би се добро углавило у дупе котурца. Између наглављених котурца остави

се размак од пола сантиметра, ту се привезе танак капац и јо-јо је готов. Њега може начинити свако дете и играти се том новом играчком. Има још један начин да се направи јо-јо. Уместо да тражите згодне котурце, узмите оно што можете лако наћи, а то су два подједнака велика лугмета, као она онајвећа на зимским капутима. Та два лугмета танким капацом пришијте једно уз друго, али тако да остане између њих мали размак. Ту ћете привезати дужи конац и — јо-јо је готов.

За добре рачуниције

Играли се деца на пољани, па се поделила у две подједнаке групе, од којих је свака изабрала себи вођу. Прва група изабрала је Јову да је поведе против друге у „борбу“. Да би напало другу групу с две стране, Јова одвоји не-колико лечака и даде их Сави, Сави, незаловољан пољодом, рече Јови:

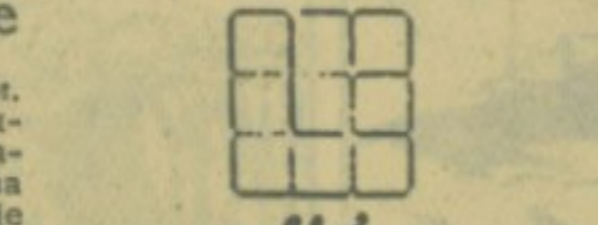
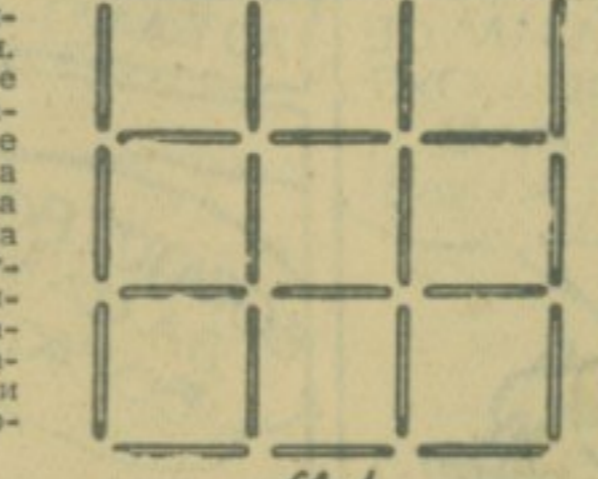
— Дај ми још једног из твоје групе, па ће и нас бити таман толико колико и вас.

Али Јова одговори:

Не дам, него ћу ти узети једнога и онда ће нас бити таман дванаест толико колико вас. Ако погодите колико је Савина група бројала заједно са Савом и Јовином заједно с Јовом, онда ћете лако решити колико је укупно било лече у првој групи. А пошто је и друга група имала исто толико лече, знаћете колико је лече свега било. Покушајте!

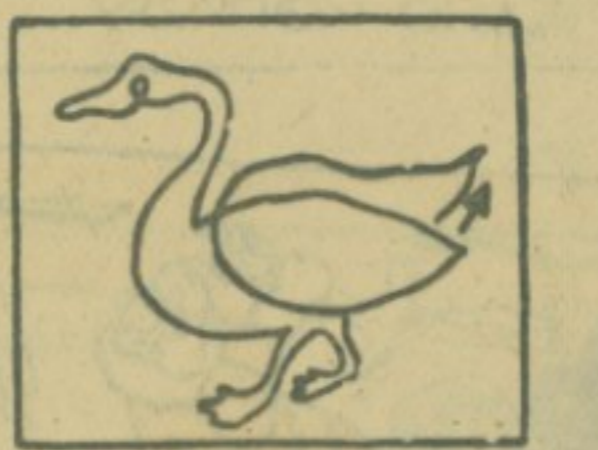
Забав са шибницама

На првој слици имате девет квадрата који су начињени од шибница. Можете ли, склањајући само шибнице, доби-

ти три квадрата које образују преостале шибнице. Које шибнице треба склонити? Ако не можете да решите сами, погледајте слику 2.

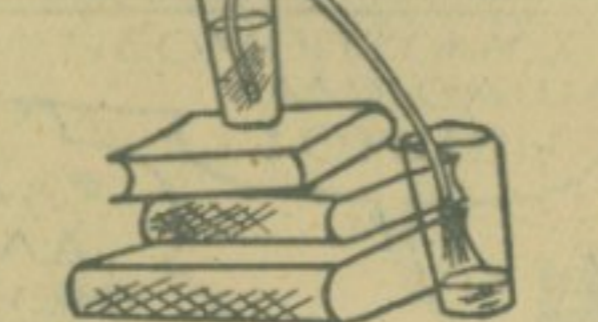
Једним потезом

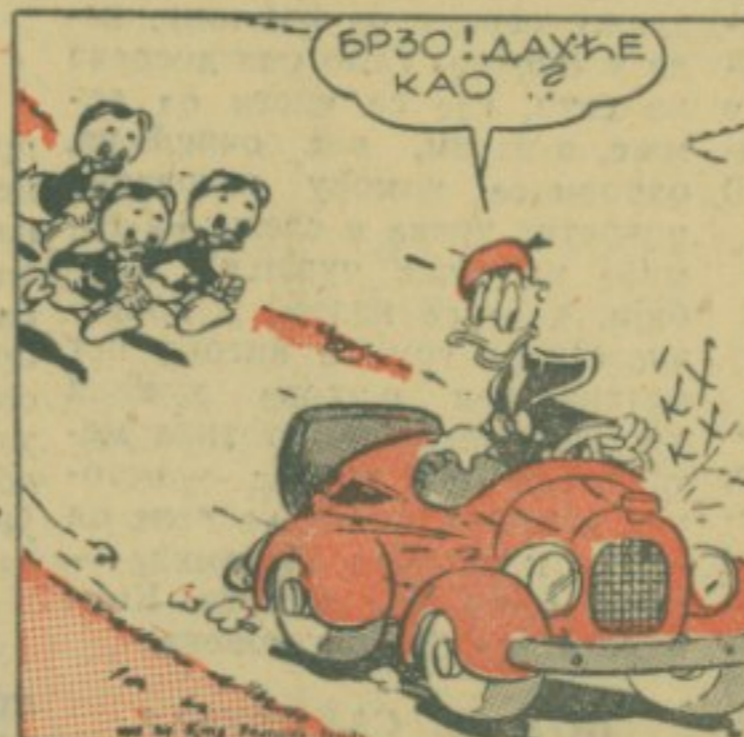
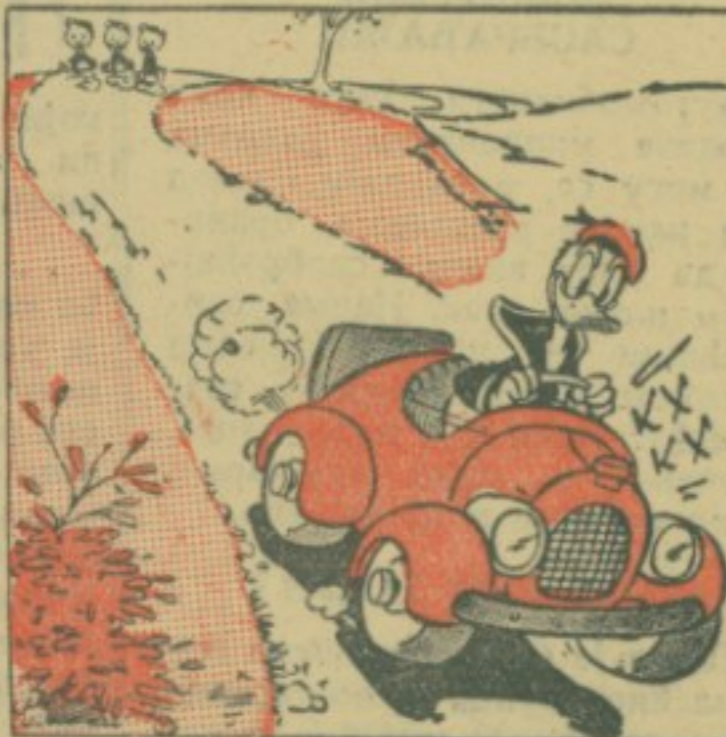
Залаћ је ова и јасна и кратка: да се једном потком напола баш — патка!

Да вода иде узбрдо...

Како се најлакше може вода из поље чаше попети у горњу а да чаше не померате с места?

Ако не знате, ми ћемо вам објаснити како то треба извести. Из поље чаше вода ће се попети у горњу ако један крај какве вуне панталчице потопите у воду поље чаше, а други крај вучете у горњу празну чашу. Тим начином може да се залива шече у саксијама, ако између саксија метнемо већи суд с водом, а за сваку саксију припремимо по телу панталчицу. По један крај сваке панталчице треба ставити у земљу у саксијама, а други спустити у воду. То се обично чини кад треба да идемо на летоване, да би се шече „само“ заливало. Ове панталчице упијаће воду и спроводити је у саксије, тако да ће земља бити стално влажна.

Ква Ква!
УРЕДУКЕ
Олга Кашан

ВОДА У ПУСТИЊИ
Попај прича у једном друштву своје обичне доживљаје:
— Једанпут сам у Сахари провео недељу дана без капи вод...
— Па како сте могли да издржите? — чуде се слушаоци.
— Рећи ћу вам своју тајну. Мислио сам на укусна јела све докле док ми не би вода потекла на уста.

ДОБАР САВЕ - ПАРА ВРЕДИ
Раја је дотрчао као без душе:
— Јао, ујка-Пајо, Гаја је попио пуну боцицу мастила! Шта ми саветујеш да радим?
— Ништа. Пиши оловком.

ПОГРЕШНО ГА РАЗУМЕЛА
Белка и Пата отишле у позориште. Комад је већ почео, а оне и даље распредају причу коју су почеле још код куће. Најзад, гледалац који је седео из њих није више могао да издржи.
— Хеј, вас две! Ништа не чујем кад ви тако шапућете!
— Ето ти сад, — вреди се Белка. — А зашто је потребно да чујете шта ми између себе разговарамо?

Коју је одговор
шачан

СРЧАНКА је: изра део старе одеће животиња река

ДИЧАК је: стари град биљка ерста чамца планина

КУЕВИ су: ерста тропских риба острва у Тихом Океану племе малајске игре

СТАРЕШИЦА је: речна долина у Македонији стари назив за жену у задрузи лековита биљка једно велико бојиште

ОДГОВОР:
СРЧАНКА је морска шкољка. Има дебе капке са уздјиги и ребрима. Месо јој је укусно.

ДИЧАК је двогодишња или вишегодишња зељаста биљка. Може нараси до једног метра. Цветови су златножути и скупљени у цваст. Расте поред река, на влажним ливадама и њивама. Дичак је иначе често усадан коров. Из Европ. је пренесен у тропску Африку, Аустралију и Нови Зеланд.

КУЕВИ су индијанско племе. Живели су на Панамском Замбузу. Култура им је била сродна културама племена из Никарагве.

СТАРЕШИЦА је назив за жену у задрузи у старо време, којој је било поверено руковођење кућним пословима. Све друге жене у задрузи биле су дужне да раде послове за које их је старешица одредила. Старешица је имала право да задужи за другу набављајући оно што је потребно кући. На тај положај долазила је ако је добила већину гласова пунолетних и самосталних задругара.

